

Халітов В.І.,
магістрант
(Полтавський національний
педагогічний університет
імені В. Г. Короленка)

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ЯК ЗАПОРУКА КУЛЬТУРИ І БЕЗПЕКИ ПРАЦІ

В Україні працює майже кожен третій віком від 15 до 24 років, що становить понад 1 мільйон наших громадян. Ураховуючи, що в країні триває активна фаза всебічного реформування економіки, наше завдання – зберегти молоде покоління як безцінний потенціал для майбутнього становлення ефективної і сильної держави. Останнім часом простежується чітка тенденція росту питомої ваги травмованих на виробництві через порушення трудової і виробничої дисципліни, правил експлуатації машин, механізмів, устаткування. Установлено, що так званий «людський фактор» присутній у формуванні причин майже 90% нещасних випадків. Уроджене почуття небезпеки в людини розвинене недостатньо й у ряді мотивацій її діяльності «безпека» стоїть на другому місці після «вигоди».

Основною характеристикою культури праці є її структура, що складається з певних елементів. Серед них, наприклад, можна назвати такі як точні знання, раціональна організація робочого місця, сприятливі виробничі умови, раціональні прийоми праці, технічна естетика, планування, якість виробів, наукова організація праці, робота в колективі, творче відношення до праці, норми трудової моральності та ін.

Державний стандарт освітньої галузі «Технологія» одним із головних завдань підготовки підростаючого покоління до життя визначає формування в учнів культури праці, вироблення в них навичок творчої діяльності, раціонального ведення домашнього господарства, виховання відповідальності за результати власної діяльності, комплексу особистих якостей, необхідних людині як суб'єкту сучасного виробництва і культурного розвитку суспільства.

Важливим етапом у розвитку ідей з формування в учнів культури праці можна вважати 20-ті роки ХХ століття, коли відбувався бурхливий розвиток промислового виробництва. Технічний прогрес вимагав добре підготовлених, кваліфікованих, науково підготовлених робітників. І хоча в ті роки формування культури праці здійснювалось як складова частина іншого, більш широкого поняття «наукова організація праці», заслуговують на увагу діяльність видатних педагогів того часу: А. Макаренка, В. Сухомлинського, П. Блонського та інших.

Реальний стан виробничого середовища, в порівнянні з тим, яке визначають законодавчі акти європейських країн та рекомендації МОП, можна характеризувати як такий, що не відповідає вимогам безпеки й гігієни праці, що, до речі, закріплені і у вітчизняних нормативно-правових актах: засоби виробництва фізично і морально зношені на 80 – 85 %; забезпеченість засобів індивідуального захисту виконується на 50 – 65 % (на їх придбання в нашій країні витрачається 80 – 90 дол., а в – Європі 500 – 800 дол.); за кількістю нещасних випадків Україна посідає перше місце серед економічно розвинених країн на 1000 працюючих – 0,104, а світовий показник 0,06; ризик отримати травму або профзахворювання в Україні вищий у 5 – 8 разів, ніж у розвинених країнах.

Питання охорони праці в навчальному процесі вирішується на основі законодавчих, нормативно-правових актів про охорону праці, а також галузевих, територіальних цільових програм покращення стану й умов охорони праці, що дає змогу створити базу для подальшого розвитку системи управління цією важливою сферою. Поняття «охорона праці» близьке до поняття «гарантування безпеки життєдіяльності». Головною метою є збереження життя та зміцнення здоров'я учнів, працівників у процесі навчальної діяльності, виховання й організованого відпочинку.

Отже, культура безпеки праці майбутнього працівника формується з дитинства, а рівень культури праці учнів буде тим вищий, чим повніше трудова підготовка школярів відобразить зміни, які відбуваються в науці та виробництві, а школа сформує в учнів цілу систему якостей, які в сукупності виховують творчу, всебічно розвинену особистість, адже творчість є ознакою справжньої культури та підготує учнів так, щоб вони були здатними застосовувати свої знання на практиці, орієнтуватися у сучасному виробництві і швидко адаптуватися до його змін. Саме тому формування безпечних умов життєдіяльності учнів під час навчально-виховного процесу є важливим напрямом трудового виховання. Принципи безпечної діяльності, які дитина засвоїла змалку, впевнено використовуються нею у подальшому житті та професійній діяльності. Це допомагає скоротити ризики небезпек і травмувань, що впливає на загальний стан культури і безпеки праці в Україні.